

Verantwoording

Deze verhandeling is geschreven als een inhoudelijk weerwoord op een pleidooi van een gewezen interim-voorzitter van ons kerkgenootschap om ook homoseksuele koppels als volwaardige leden van het kerkgenootschap toe te laten en homoseksuele huwelijken kerkelijk in te zegenen. De vraag naar die kerkelijke erkenning van homoseksuele relaties valt buiten het bestek van dit essay; hier wordt uitsluitend de vraag naar de pastorale omgang met mensen gesteld. Het is niet mijn bedoeling deze oproep te beantwoorden met uitsluiting of minachting maar met een eerlijke en zorgvuldige lezing van de Schrift. De vraag is immers te belangrijk om te beantwoorden zonder de Bijbel zelf aan het woord te laten.

Deze verhandeling stelt één simpele maar dringende - dwingende - vraag: verbiedt de Bijbel de homoseksuele geaardheid - het feit dat iemand nu eenmaal aangetrokken wordt tot mensen van hetzelfde geslacht? Na zorgvuldig lezen van de ter zake doende teksten, luidt het antwoord: nergens in de Schrift wordt een aangeboren, blijvende aantrekking tot hetzelfde geslacht als zodanig veroordeeld.

De klassieke “*homo-teksten*” gaan over handelingen, niet over wie iemand van nature is en indien er over wordt geschreven, is het in heel specifieke situaties zoals groepsverkrachting, tempelprostitutie, afgoderij of buitensporige lusten. Er is geen afzonderlijk verbod dat deze eigenschap op zichzelf verbiedt. Dat ontbreken is op zichzelf echter geen bewijs dat homoseksuele relaties worden goedgekeurd: het betekent enkel dat de geaardheid niet het onderwerp van veroordeling noch kan noch mag zijn.

Onder die handelingen vallen niet alleen losse seksuele daden maar ook elke duurzame seksuele verbintenis tussen personen van hetzelfde geslacht - of het nu gaat om samenwonen, een geregistreerd partnerschap of een huwelijk. De Schrift gebruikt weliswaar niet het moderne onderscheid tussen “*geaardheid*” en “*relatie*” maar dat neemt niet weg dat dit onderscheid vandaag pastoraal en theologisch relevant is: de geaardheid zelf - het feit dat iemand aangetrokken wordt tot het eigen geslacht - is iets anders dan de seksuele praktijk die daaruit kan voortvloeien. Dat onderscheid is bijbels verdedigbaar, ook al kent de Bijbel de term niet.

Als uitgangspunt onderzoekt deze verhandeling datgene wat de Bijbel uitdrukkelijk zegt en wat zij niet zegt. Stilte in de Schrift wordt niet automatisch als een toestemming geïnterpreteerd: vanuit menselijk oogpunt is de conclusie duidelijk: een kerk mag mensen met een homoseksuele geaardheid niet buitensluiten. Haar roeping is onderwijzen, niet veroordelen - en dat geldt voor iedereen, hetero en homo, met dezelfde maatstaf.

De Bijbelteksten zijn geciteerd naar de Statenvertaling.

De vraag die niet mag verdwijnen

In christelijke kringen woedt al decennia een heftige discussie. Mensen met een homoseksuele geaardheid worden vaak afgewezen - niet alleen vanwege hun daden maar soms zelfs

vanwege wie ze zijn. De kerk lijkt soms te zeggen: wie deze eigenschap heeft, heeft hier geen plaats.

Deze verhandeling stelt één concrete, afgebakende vraag: waar staat in de Bijbel één tekst die de homoseksuele eigenschap zelf verbiedt?

Het antwoord, na nauwgezet lezen, is het oordeel: *nergens*. Die tekst bestaat niet. Dat heeft gevolgen voor de theologie en voor de manier waarop gelovige gemeenschappen met elkaar omgaan. Het ontbreken van zo'n tekst bewijst echter niet dat alle homoseksuele praktijk een Bijbelse draagvlak heeft.

Wat de Bijbel wel zegt: daden, geen geaardheid

De Bijbel kent het moderne begrip “*seksuele geaardheid*” niet. De wereld van de Bijbelse schrijvers kende geen categorie als “*de homoseksueel*” - dat is een concept uit de 19e eeuw. De Schrift spreekt over daden, niet over een aangeboren eigenschap ¹.

De zes teksten die doorgaans worden aangehaald in dit debat - de zogenaamde “*homo-teksten*” - verdienen een zorgvuldige lezing. De tabel hieronder geeft de gebruikelijke algemene lezing maar geeft ook de belangrijkste tegenstemmen weer:

Bijbeltekst	Wat de tekst beschrijft	Hoe de tekst wordt uitgelegd
Genesis 19	Groepsverkrachting en schending van gastvrijheid in Sodom	Judas 1: 7 spreekt van “vreemd vlees” wat sommigen ruimer interpreteren dan enkel geweld, nl. het overschrijden van de door God gestelde grenzen “ <i>man / vrouw</i> ” (letterlijk “mannelijk / vrouwelijk” Genesis 1: 27)
Leviticus 18 & 20	Verbod op bepaalde handelingen, ingebed in cultische en seksuele overtredingen in de context van afgoderij	Veel exegeten zien ook een scheppingstheologische grondslag in deze lijst, niet enkel een cultische.
Romeinen 1	Paulus beschrijft excessieve lust en afgoderij in een heidense omgeving	Vers 26-27 gebruikt het argument van de “ <i>natuurlijke omgang</i> ”, wat duidt op een redenering vanuit de scheppingsorde die breder reikt dan louter de afgoderij-context. Dit omvat elke seksuele verbintenis - ook een duurzame samenleving of huwelijk - die buiten de man-vrouworde valt.

1 Korintiërs 6: 10	Het woord “ <i>arsenokoitai</i> ” verwijst mogelijk naar seksueel misbruik of prostitutie; afgeleid van het Griekse “ <i>arsen</i> ” (man/mannelijk) en “ <i>koētē</i> ” (bed – als eufemisme voor geslachtsgemeenschap; cfr. Leviticus 18: 22, 20: 13)	De vertaling is betwist: sommige exegeten verdedigen een bredere betekenis die mannelijke homoseksuele handelingen in het algemeen omvat - inclusief elke vorm van vaste seksuele samenleving.
1 Timotheüs 1: 10	Dezelfde term in een lijst van “ <i>wetteloze handelingen</i> ”	Zelfde betwisting als bij 1 Korintiërs 6: 10 - geen overeenstemming in de exegese.

In geen van deze teksten staat zoiets als: “*Wie van nature aangetrokken wordt tot mensen van hetzelfde geslacht, is slecht*”. Dat idee is afwezig in de Schrift. Maar de discussie over wat “*arsenokoitai*” in 1 Korintiërs betekent en hoe ver Romeinen 1 reikt, is onder theologen verre van gesloten. Wie beweert dat de Bijbel ruimte laat voor homoseksuele relaties, kan die vragen niet zomaar onbeantwoord laten maar moet daar een eerlijk en onderbouwd antwoord op geven.

Huwelijk als beeld van het Oorspronkelijk Verbond

Omdat er geen apart verbod op de eigenschap bestaat, moeten voor- en tegenstanders van een alomvattende benadering hun argumenten positief opbouwen. De klassieke traditie doet dat zo: God schiep de mens “*mannelijk en vrouwelijk*”, gaf hen de opdracht “*Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde*” en stelde het huwelijk in als het ultieme beeld van Zijn Verbond met de mensheid (Genesis 1: 27, 2: 24). Dat Verbondsbeeld loopt als een rode draad doorheen de hele Schrift:

Jesaja 54; Hoséa 2	YHWH als bruidegom van Israël
Efeziërs 5	Christus als bruidegom van de gemeente
Openbaring 19	Het Lam dat bruiloft viert

Vanuit dit perspectief is het huwelijk tussen man en vrouw meer dan een sociale overeenkomst. Het is een levend symbool - een beeld dat God zelf heeft ontworpen om Zijn relatie met de mensheid zichtbaar te maken. Dat beeld is geworteld in het Verbond: de duurzame, trouwe band die de Schepper met Zijn schepping is aangegaan.

In dat beeld speelt het verschil tussen man en vrouw een wezenlijke rol. Het wijst namelijk vooruit naar Christus en zijn kerk - zoals een bruidegom zich aan zijn bruid geeft, zo geeft Christus zich aan zijn gemeente. Een homoseksuele relatie, hoe liefdevol en trouw ook, heeft dat specifieke onderscheid niet. Daardoor mist zij de kracht om dat bijzondere beeld te dragen.

Dit geldt dus niet enkel voor een éénmalige seksuele daad maar ook voor elke duurzame samenlevingsvorm: een samenwonend koppel of een burgerlijk of kerkelijk huwelijk tussen twee mannen of twee vrouwen valt evenzeer buiten het Verbondsbeeld dat de Schrift tekent. De liefde, trouw en toewijding die zo’n relatie kan kenmerken, staat daar los van: het ontbreken van het man-vrouw-onderscheid maakt dat zij structureel niet de drager kan zijn van het beeld dat God heeft ontworpen. Wie dit onderscheid wegredeneert, raakt niet alleen aan een culturele gedragscode maar aan de theologische kern van het huwelijk als

Verbondsteken.

Het sterkste argument komt niet uit een verbod maar uit het huwelijksbeeld zelf. Waarom blijft dat beeld gelden terwijl de kerk de sabbat, de spijswetten en de kledingvoorschriften al lang niet meer letterlijk neemt? De klassieke uitleg zegt: In Efeziërs 5 wordt het huwelijk verbonden met Christus. Die brede, Christusgerichte interpretatie ontbreekt bij deze ceremoniële wetten.

De “oermisstap”: is anders lezen al een zonde?

Een veelgehoord bezwaar: is een andere lezing van de Bijbel niet precies de oermisstap - de fout in Genesis 3 waar de mens zichzelf tot rechter maakt over goed en kwaad? De oermisstap is niet het “*anders verstaan*”. De oermisstap is de houding die zegt: “*Ik heb gelijk, jij niet - en daarom scheur ik me van je af*”.

De vele kerkelijke scheuringen in de geschiedenis zijn niet ontstaan doordat mensen de Bijbel anders lasen. Ze zijn ontstaan doordat mensen ophielden met luisteren naar wie anders las. Afscheiding zonder dialoog - dat is de eigenlijke misstap. De vraag is dus niet alleen wie bereid is te luisteren maar ook welke criteria we hanteren om te onderscheiden wanneer een herlezing een verrijking is en wanneer een vervalsing.

Twee manieren van lezen

De manier waarop je leest, bepaalt mede wat je begrijpt (cfr. Lucas 10: 26). De westerse, Grieks-geïnspireerde vraag is: “*Wat is de aard van deze daad en past het in het systeem van de natuurwetten?*” De Bijbel zelf is echter een Joods boek dat denkt in verhalen, relaties en trouw.

Westerse (Grieks-filosofische) bril	De Joodse bril met nadruk op verhaal en verbondenheid
Wat is de aard van deze daad?	Hoort deze daad thuis in het Verbond?
Wat is de identiteit van een homoseksueel?	Wat doet deze mens? Is hij trouw aan het Verbond dat zijn God hem aanreikt?
Past dit in een systeem van de natuurwetten?	Past dit in het verhaal van Gods bevrijding en heiliging?

Vanuit de Bijbelse - Joodse manier van lezen wordt de homoseksuele eigenschap op zichzelf onbeduidend. De profeet Micha weegt de mens niet op geaardheid maar op trouw, rechtvaardigheid en ootmoed voor God (cf. Micha 6: 8). De beslissende vraag is dan ook niet *wat* iemand is maar *hoe hij leeft*: wordt zijn relatie gekenmerkt door “*chesed*” - de verbondstrouw die in de Bijbel centraal staat in onze relatie met God en met andere mensen.

Toch is de tegenstelling tussen “*Grieks*” en “*Joods*” denken een versimpeling van de werkelijkheid. Paulus schreef zijn brieven in het Grieks en maakte gebruik van Griekse schrijfstijlen maar als erkend Schriftgeleerde dacht hij als een Jood - zoals in al zijn brieven blijkt - en in Romeinen 1 legt hij de maatstaven vast die de Thorah voorschrijft voor wat goed of fout is.

Wat er niet staat: de stilte van de Schrift

De Bijbel zwijgt over veel hedendaagse situaties. Dat zwijgen is betekenisvol - in twee richtingen tegelijk. Stilte betekent niet automatisch “*toegestaan*” maar ook niet automatisch “*verboden*”. De vraag is altijd: met welk principe vul je die stilte in?

De klassiek-traditionele lezer vult de stilte in met het Verbondsbeeld van man en vrouw uit Efeziërs 5. Wie oog heeft voor de bredere Bijbelse context, vult die stilte echter in met de geestelijke vruchtbaarheid en de verhalen van grensoverschrijdende trouw die de Bijbel zelf bevat. Daarbij valt te denken aan verbonden die in uitdrukkelijke verbondstaal zijn gesteld: de trouw van Ruth aan Naömi: *“Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God”* (Ruth 1: 16) en de innige band tussen David en Jonathan: *“de ziel van Jonathan verbond zich met de ziel van David”* (1 Samuël 18: 1)².

De pastorale consequentie: onderwijzen, niet uitsluiten

Een kerk mag mensen met een homoseksuele geaardheid niet buitensluiten. Haar roeping is hen te onderwijzen in Gods plan - niet met een stok maar met een uitgestoken hand maar wel met *“de roede der wijsheid”* (Jezus Sirach 23: 2, vgl. o.a. Spreuken 13: 24).

Dit vloeit voort uit de aard van het Verbond. De kerk is geen elitair genootschap voor moreel vlekkelozen maar een leerschool waar God zijn mensen vormt - mensen met elk hun eigen strijd en verlangen.

De geaardheid op zich is geen zonde, geen gruwel, geen muur³. Wie iemand met een homoseksuele geaardheid de toegang tot de gemeente ontzegt, doet iets wat de Bijbel nergens gebiedt. Zo iemand overtreedt juist het gebod van gastvrijheid en barmhartigheid, zoals wij kunnen lezen in Leviticus: *“De vreemdeling, die als vreemdeling bij u verkeert, zal onder u zijn als een inboorling van ulieden; gij zult hem liefhebben als uzelf; want gij zijt vreemdeling geweest in Egypteland; Ik ben de HEERE, uw God!”* (Leviticus 19: 34). En in Mattheüs zegt Jezus: *“Want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij geherbergd”* (Mattheüs 25: 35).

Dat onderwijs omvat ook de heldere boodschap dat een duurzame samenlevingsvorm of huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht, hoe oprecht ook beleefd, niet gelijk te stellen is met het door de Schrift bedoelde huwelijk. Dit zeggen is geen veroordeling van de persoon maar een eerlijke verwoording van wat de Bijbel leert over het Verbond. Een kerk die dit verzwijgt uit pastorale voorzichtigheid, doet haar leden tekort.

De gemeente wordt voor een eerlijke vraag gesteld: hoe gaan we om met de drang naar erkenning die mensen met een homoseksuele geaardheid kennen? Die vraag mag niet worden weggewuifd maar verdient een eerlijk antwoord.

Erkenning als mens en als broeder of zuster in Christus is onvoorwaardelijk. Maar publieke erkenning van de geaardheid als identiteitskenmerk dat een permanente, zichtbare plaats vraagt in de gemeente, is een ander gesprek - een gesprek dat de gemeente gezamenlijk moet voeren, zonder dwang in welke richting dan ook. Het is niet ongepast te vragen of openheid altijd de gemeente dient of dat ook stilte en soberheid een vorm van geestelijke rijpheid zou kunnen zijn. Dat geldt trouwens voor elk verlangen dat niet het middelpunt van de geloofsgemeenschap mag worden.

De deur naar het persoonlijke gesprek staat altijd open. Wie erkenning zoekt voor zijn of haar geaardheid, doet er goed aan dat niet te doen via een publieke eis of eenzijdige oproep - maar in onderling overleg, vanuit zorg voor elkaar en voor de eenheid van de gemeente.

Een geloofsgemeenschap is geen podium voor publieke identiteitsbevestiging maar een plek waar mensen gezamenlijk leren buigen voor het Woord. Wanneer die ruimte wordt ingezet als middel van druk, komt de gemeenschappelijke onderworpenheid aan het Woord in het

gedrang. Dat vraagt om wijsheid - niet om onwil.

Wie iets van zichzelf wil delen in deze gemeenschap, doet dat het vruchtbaarst in gesprek: niet als dwang maar als dienst aan elkaar.

De kerk onderwijst alle mensen - hetero en homo - over huwelijk, seksualiteit en Verbond. Dat onderwijs is geen veroordeling maar een uitnodiging, zoals de HERE bij monde van Ezechiël zegt: *“Zou Ik enigszins lust hebben aan den dood des goddelozen? spreekt de Heere HEERE; is het niet, als hij zich bekeert van zijn wegen, dat hij leven zal?”* (Ezechiël 18: 23). Het vraagt van de gemeente dat zij die weg samen met mensen bewandelt, niet van een afstand wijst.

Daarbij geldt één maatstaf voor iedereen. Wie leert dat homoseksuele handelingen buiten het Verbond vallen, moet met dezelfde ernst leren dat ook heteroseksuele seks buiten het huwelijk buiten het Verbond valt (cfr. Mattheüs 5: 28 e.v.). Geen dubbele standaard - want Jezus richtte zijn scherpste woorden aan *“de buitensluiters”*, niet aan de zondaar. In Mattheüs lezen we: *“Want zij binden lasten, die zwaar zijn en kwalijk om te dragen en leggen ze op de schouderen der mensen; maar zij willen die met hun vinger niet verroeren”* (Mattheüs 23: 4).

De weg - een levenslang celibaat - die dit voor sommigen vraagt, is zwaar: Het celibaat echter is geen eindbestemming - het is in het evangelie een waardevolle roeping die Jezus zelf heeft geleefd en beleefd. Gods Koningschap staat of valt niet bij de vervulling van lichamelijke verlangens maar bij trouw aan het Verbond. In zijn Brief aan de Romeinen schrijft Paulus immers: *“Want het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door den Heiligen Geest”* (Romeinen 14: 17).

Slotbeschouwing

Over één ding hoeft geen controverse te bestaan: uitsluiten is onbijbels, onderwijzen is de opdracht.

De oermisstap is niet de homoseksuele neiging. De oermisstap is de hoogmoed die zegt: *“Ik weet wie er binnen mag en wie niet”*. De oermisstap begint waar de dialoog eindigt en waar de uitsluiting begint.

De uitnodiging is simpel: ga samen verder luisteren. Niet om te winnen. Maar om te horen wat de Geest tot de gemeenten zegt, zoals de HERE belooft aan wie overwint: *“Wie een oor heeft, die hore wat de Geest tot de gemeenten zegt”* (Openbaring 2: 7).

UITSLUITEN IS ONBIJBELS

ONDERWIJZEN IS DE OPDRACHT

EINDNOTEN

- 1 a. De term “*homoseksueel*” werd voor het eerst opgeschreven in 1868 door de Oostenrijks-Hongaarse journalist en activist Karl Maria Kertbeny.

b. Waar homoseksualiteit als aangeboren eigenschap een wezenlijk en blijvend onderdeel is van “*wie*” iemand is, is een “*uitspatting*” een tijdelijk gedragsmotief dat voortkomt uit externe prikkels, nieuwsgierigheid, door sociale druk of omgevingsinvloeden. Het toont het onderscheid tussen “*zijn*” en “*doen*”.
- 2 Vanwege de omvang van het onderwerp kan ik hier niet volledig op ingaan; ik verwijs naar mijn eigen verhandeling over dit onderwerp die momenteel in voorbereiding is
- 3 Het woord “*gruwel*” betekent letterlijk “*datgene wat je doet huiveren*”. In de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst staat voor “*gruwel*” het woord “*the_ovah*” - een term die wijst op een diepe afkeer. Wanneer iets een gruwel is voor God, betekent dit dat Hij Zich vanuit Zijn ethische waarden van iets of iemand afkeert doch met het oog op herstel. Dit herstel bestaat niet in het verwerpen van de persoon maar in de weg die God zelf wijst: in Zijn Woord ligt de onderwijzing ingesloten die de weg naar herstel toont (vgl. 2 Timotheüs: 3: 16 - 17; Psalm: 119: 105).